

VWO Geschiedenis

Verslag Centrale CE Bespreking - Donderdag 19 mei 2016, Utrecht

Examen VWO geschiedenis 2016 tijdvak 1 [dinsdag 17 mei 2016]

Voorzitter en notulen: Greetje de Vries, Bas Bonte, Jorien Ruyters

Eindredactie: Wendy Hinke en Hellen Janssen

- Voor de **aanvulling op het correctievoorschrift** van 19 mei 2016 zie

<https://www.examenblad.nl/examen/geschiedenis-havo-3/2016/havo?topparent=vg41h1h4i9qd>

- Voor de **aanvullende specificaties bij een aantal kenmerkende aspecten**, verwijzen wij u naar het examenprogramma en syllabus 2016 zie:

<https://www.examenblad.nl/examen/geschiedenis-havo-3/2016/havo?topparent=vg41h1h4i9qd>

- Voor informatie over **welk Kenmerkend Aspect en welke delen uit de Historische Context zijn gebruikt bij ELKE vraag**, download ppt op

www.vgnkleio.nl

- Voor de maart mededelingen CE 2016 zie

<https://www.examenblad.nl/publicatie/20160316/centrale-examens-in-2016-voor-vwo/2016/havo?regime=hfregts&horizon=vj5mkf86smjx#par31>

- Voor de septembermededelingen CE 2016 zie

<https://www.examenblad.nl/de-septembermededeling-over/2016/havo?horizon=vj5mkf86smjx&regime=hfregts>

- Voor de uitleg over het beoordelen van de 'leg-uit' vragen, zie de septembermededelingen CE 2015 op

<https://www.examenblad.nl/publicatie/20140912/mededelingen-over-de-eindexamens/2015>.

Beste collega's, de havo-vwo commissie wil onderzoeken of dit nieuwe format verhelderend werkt bij de CE-regiobesprekingen en een ondersteuning biedt bij het nakijken van de examens. Feedback naar hjanssen@zwijsencollege.nl.

Algemene opmerkingen t.a.v. Examen VWO geschiedenis 2016 tijdvak 1 [dinsdag 17 mei 2016] Deze opmerkingen zijn doorgegeven aan CvTE en Cito. Zij zullen in de nabespreking van het eindexamen door de havo-vwo commissie en vertegenwoordigers van CvTE en Cito in het najaar van 2016 meegenomen worden.	
Lengte	Goed. Toch nog tijdnood bij sommigen.
Niveau	Historisch niveau en taalniveau: goed. Soms vakkennis nauwelijks nodig, maar vooral goed lezen en tekstbegrip (vr. 3, vr. 8). Chronologievragen: fijne binnenkomer.
Spreiding	Veel combi HC en KA; Kaderteksten HC helpen leerling bij beantwoorden vragen. Puntenverdeling evenwichtig? De puntenverdeling is gerelateerd aan lengte van HC's en is gebaseerd op toetsmatrijs. Veel punten aan het einde van het examen.
Formulering vragen	Duidelijk.
Geschiktheid bronnen	Bron 5 probleem: Bijschrift met jaartal 1615 belangrijk. Plaatje en vele uitleg leidt leerlingen hiervan af. Afdrukkwaliteit prent matig. Bron 9: Congres van Wenen (vr. 19): moeizame vergelijking met prent van Doeve (zie verder bij 19)
Gebruik v.d. bronnen	Sommige bronnen zetten leerlingen op onverwacht spoor: bron 4, 11,12,13. Auteur is dan b.v. een tegenstander of er wordt iets beweerd dat leerlingen moeten ontkennen. Dit past bij vwo-niveau: omgaan met verschillende perspectieven. Als dit een trend wordt, draagt dit bij aan onderscheid havo / vwo. Bronnen worden vaak gebruikt als informatiebron en vraagt goed lezen.
Correctievoorschrift	Duidelijk; niet te directief en niet te open.
Corrigeerbaarheid	Goed.

Nr. deel	Wat is het probleem?	Oplossing probleem / correctieadvies	Aanvullende antwoordmogelijkheden
1			
2	I.p.v. 'afname macht adel' wordt vaak 'meer (maatschappelijke) gelijkheid' genoemd, maar werd invoering democratie daardoor makkelijker? Nee.	Versterken van de (rechten) van de burgers in plaats van afname macht van adel, is ook correct.	
3	Dat slaven die een zwaar leven leiden, spreekt voor zich en wordt soms niet door leerlingen genoemd. Het sociale vangnet wordt niet genoemd door leerlingen	Benoemen van een beter leven na de dood belangrijk. Mag in plaats van dat slaven een slecht leven leiden. Gelijkheid is aantrekkelijk voor slaven: broeders.	
4 2 ^e	Politiek gevaar: wat moet daaronder worden verstaan?	Gevaarlijk vond men het wanneer sprake was van staatsondermijnende invloeden, zoals weigering keizer te aanbidden.	Weigering staatsgoden als goden te vereren / het niet willen vechten voor het rijk.
5	Welk 'beeld van de vroege middeleeuwen' is gangbaar?	Het correctiemodel wordt gevolgd, maar er zijn meerdere 'gangbare beelden' van de vroege middeleeuwen die met deze vondst genuanceerd kunnen worden (zie kolom hiernaast).	Lid 1 - toevoeging: gangbare beeld van de vroege middeleeuwen is dat er geen steden waren / dat er uitsluitend sprake was van zelfvoorziening. Lid 2 – toevoeging: er kan ook ingegaan worden op het vóórkomen van een geldeconomie.
6	'Bestuurlijke verhoudingen' is de kern. Die verhouding moet beschreven worden door beide partijen / twee kanten te noemen.	Lln moeten 2x de juiste combi maken voor 2x2 pt <i>Feodaal hoort bij leenmannen, niet bij horigheid.</i> De punten kunnen los van elkaar gescoord worden. Dus belasting betalen kan zonder hofstelsel genoemd worden voor 1 p.	

7	De vraag die naar voren komt is wanneer een kenmerkend aspect voldoende omschreven is én met hoeveel woorden dit kenmerkend aspect gekoppeld moet worden aan de gegevens.	<p>Bij het volgen van het correctiemodel dienen de volgende richtlijnen in acht genomen te worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de koppeling tussen een kenmerkend aspect en een onderdeel van de gegevens, hoeft niet toegelicht te worden (noemen volstaat – zie bijvoorbeeld correctievoorschrift, eerste lid) - wanneer alleen een (juist) kenmerkend aspect genoemd wordt zonder verwijzing naar / toelichting met behulp van de gegevens = 0 punten - wanneer het kenmerkend aspect juist is, maar de koppeling met de gegevens deugt niet = 0 punten - alleen toegestaan: kenmerkende aspecten van de zestiende eeuw. - niet toegestaan: '(begin van) de wetenschappelijke revolutie'; wel toegestaan: '(hernieuwde) wetenschappelijke belangstelling - er mag één gegeven gebruikt worden om daarmee twee verschillende kenmerkende aspecten te illustreren (omgekeerd mag niet: één kenmerkend aspect koppelen aan twee verschillende gegevens) 	
8	Leerlingen weten meer over dit onderwerp en komen soms met antwoorden die niet uit de bron zijn af te leiden. (bijv. gruwelijke kanten vervolgingen). Niet goed.	Antwoord moet afgeleid worden uit de brief: zie c.v.	Bescherming bieden is ook een maatschappelijke taak van de adel.
9	Kern: miscommunicatie / weinig slagvaardig bestuur .	Antwoord moet afgeleid worden uit de brief: zie c.v.	De vele correspondentie die er lang over doet.

10	2 ^e		C.v. volgen Formeel was toestemming vorst nodig (zegel)	
11		Jaartal cruciaal maar door veel leerlingen niet gezien. Prent wazig; er staat (te) veel uitleg bij. Dit leidt af, terwijl de leerlingen met de meeste aanwijzingen bij de bron niet veel kunnen / het brengt hen op een dwaalspoor. Leerlingen moeten dit wel weten en kunnen.	C.v. volgen. 1 ^e deel: vraagt naar debat. 3 ^e deel: vraagt naar standpunt in debat. Cv geeft hier geen duidelijk antwoord op. Goede antwoorden tenderen naar hervatting oorlog.	
12			Kok en kardinaal hoeven niet perse in het antwoord genoemd worden. V. is voor gelijkheid maar tegen maatschappelijke ontwrichting.	
13		Opm. in cv betekent dat cv voor 1 ^e deel dwingender is dan voor 2 ^e deel. Hangt samen met kennis leerlingen. (die is beperkter m.b.t. Restauratie)	Begrip of omschrijving van een begrip: beide goed: Bij een krakkemikkige / onvolkomen redenering /omschrijving bij beide eventueel steeds 1p. geven.	- Radicale fase / jakobijnen aan de macht / terreur / radicalisering , kan allemaal. - Restauratie / omschrijving daarvan plus een goede redenering: beide goed.
14				
15		Om welke twee doelen moet het gaan?	1 ^e doel: gericht op financieel gewin: betere exploitatie of beter bestuur 2 ^e doel: cultureel-mentaal: beschavingsoverdracht Er moet een verband worden gelegd tussen scholing en ondersteuning van de economie/bestuur/cultuur(beschaving).	Scholing aan de 'bevolking' kan 'scholing inlandse hoofden' vervangen, omdat dit in de intro v.d. vraag staat.
16		Valt 'conservatisme' onder de leerstof? Naast de politieke-maatschappij. stromingen genoemd onder KA 36, bevat het HC Verlichting en Franse Revolutie ook stromingen: conservatisme wordt daar genoemd bij de Restauratie.	Gezien intro vraag kan 'nationalisme' hier niet; kern is hier: wel of geen parlementair systeem.	
17				

18 2 ^e	Sommige leerlingen hangen hier een 'Marshall-hulp'-redenering op: VS dwingen via Dawesplan tot Locarno. Dit is niet goed.	Verband tussen 2 en 3 moet gezocht worden in binnenlandse situatie Duitsland (meer rust), waardoor men ontvankelijk werd voor de 'geest van Locarno'. C.v hier volgen.	
19 2 ^e	Leerlingen komen niet uit de vergelijking met 'Congres van Wenen'. Gaat het bij 'Wenen' om het congres zelf (en hoe harmonieus verliep dit eigenlijk?) Of gaat het om de resultaten van 'Wenen': het Europees concert, waarbij men via overleg de stabiliteit in Europa lange tijd kon bewaren?	Leerlingen kunnen betogen dat er tijdens het Congres van Wenen veel gesteggel met grenzen aan de orde was en dat dat in 1936 met Hitler als ordeverstoorder weer gebeurt. Leerlingen kunnen ook betogen dat 'Wenen' uiteindelijk vrede opleverde en dat dat hier juist niet het geval is.	
20	Leerlingen slaan Tsjechië over en gaan meteen in op inval in Polen en het uitbreken van W.O.II .	Polen noemen / begin WO II noemen: kan ook. Ook hier faalt immers de Appeasementpolitiek.	
21	Leerlingen gaan niet specifiek in op het moment: maart 1945, maar geven meer in het algemeen een antwoord over propaganda.	De leerling mag de vraag ook los van het moment beantwoorden en bijvoorbeeld betogen dat de Geallieerden het als propaganda kunnen gebruiken met als boodschap dat de nazi's een vreselijk regime hebben dat kinderen inzet in de oorlog.	
22		Kern hier: visie van de Derde Weg hier weergegeven omdat er sprake is van een neutrale weergave van een gezamenlijk falen (door Geallieerden) Plus juiste bronverwijzing (0 of 2 pt)	
23	'Westers imperialisme' wordt door leerlingen in hun antwoord vaak niet gebruikt.	Kern van het antwoord moet zijn: het gaat in beide gevallen om: - heksenjacht / politiek proces / showproces - m.b.t. mensen die ervan worden verdacht de officiële lijn niet te volgen.	

24	Moet het begrip 'Praagse Lente' genoemd worden of mag een omschrijving daarvan ook?	Praagse Lente hoeft niet letterlijk genoemd te worden: in vraag staat: welke ontwikkelingen..... Er moet in die zin correct worden geantwoord 2 ^e deel: Brezjnev-doctrine moet in verband gebracht worden met de interne ontwikkelingen binnen de Communistische Partij van Tsjecho-Slowakije: hardliners weer aan de macht.	Publicatie wordt daardoor onwenselijk.
25	Er moet een reden worden gegeven vanuit de <i>internationale situatie van dat moment</i> .	Détente / goede relatie met SU niet onder druk zetten. Dat wil bijv. zeggen: - men onderhandelde al over Salt-1 met SU, dat wilde men niet in gevaar laten komen. Volksrepubliek China officieel niet erkend. Dat wil bijv. zeggen: - VS kunnen zich als leider van de Westerse wereld ongeloofwaardig maken als ze met communistisch China blijken te onderhandelen, dus geheimhouding.	
26		Het gehele kenmerkende aspect moet bij het eerste deel van de vraag genoemd worden; dus zowel 'toename westerse welvaart' als 'sociaal-culturele veranderingsprocessen' of een omschrijving daarvan voor 1p. Bij 'sociaal-culturele veranderingsprocessen' moeten leerlingen met een cultureel-mentaal voorbeeld komen.	